

Pionieren in eigen onderwijs

Zelf in de praktijk onderzoeken wat werkt en die ervaringen uitwisselen met andere pionierende leraren. Het kan je helpen om jouw ideeën te realiseren. Het programma Onderwijs Pioniers helpt ruimte creëren voor ambitieuze leraren door middel van begeleiding, budget, een netwerk en een podium. De leraren ontvangen een budget om naar eigen inzicht te besteden, zolang de besteding maar bijdraagt aan het realiseren van hun idee. Het geld kan bijvoorbeeld besteed worden aan vervanging, het inhuren van externe expertise of materiële kosten. Gedurende het schooljaar vinden een aantal inspirerende landelijke bijeenkomsten plaats voor de Pioniers. Deze dagen zijn bedoeld om ervaringen uit te wisselen, van elkaar te leren en kennis op te doen om nog beter te kunnen Pionieren. Onderwijs Pioniers is een programma van de Onderwijscoöperatie en Kennisland en wordt mede mogelijk gemaakt door het Arbeidsmarktplatform Primair Onderwijs, VOION en SOM.

Dick van der Wateren Maker+klas

Zonnepanelen als zonnebloemen

‘Wat is dit project? Wat is het eigenlijk niet?’ zegt Dick van der Wateren. ‘Bij Maker+klas is in principe alles mogelijk. Leerlingen komen drie uur op de woensdagmiddag om dingen te maken: van modelraceauto tot zonnepanelen die meedraaien met de zon en van stoel tot kleding die je gezondheid in de gaten houdt. Er is een jongen die het allerliefst een motor op zijn oude skelter bouwt en een andere jongen wil van zijn fiets een elektrische fiets maken. Maar het zijn niet alleen jongens die meedoen, al zijn ze wel in de meerderheid, ook meiden willen graag dingen maken.’

Op het Eerste Christelijke Lyceum in Haarlem is Maker+klas onderdeel van een algemeen verbredingsproject om leerlingen die meer kunnen en meer willen de mogelijkheid te bieden om onder leiding van Van der Wateren is dat ‘maken’ een grotere rol krijgt in reguliere lessen: ‘Veel kinderen – op alle niveaus – vinden het toch prettig om ook met hun handen bezig te zijn. Het onderwijs is nu veel te cognitief ingesteld, maar je kunt ook leren dingen te maken en ze in te zetten voor anderen. Dan laat je ook zien dat de dingen die ze

voor school doen in een groter verband zitten en volop te maken hebben met de echte wereld.’

Niet nieuw

Het idee van Maker+klas is niet nieuw. ‘Ik kwam hierop via Arjan van der Meij, onderwijspionier 2013/2014,’ zegt Van der Wateren. ‘Met toestemming van school heb ik toen een aanvraag ingediend bij de Onderwijscoöperatie. Vanuit de schoolleiding beleef ik alleen maar positieve bijdragen aan het project: het past dan ook goed bij de speerpunten van de school. Wel denk ik dat ik nog wat meer collega’s moet overtuigen. Zo zijn er collega’s die liever zien dat we werken aan de vakken voor het eindexamen. Maar school is meer dan cijfers. Iets in elkaar zetten vraagt veel van de leerlingen en daar leren ze van. Bovendien zitten bij Maker+klas de leerlingen van verschillende niveaus en leerjaren bij elkaar. Ze leren hun eigen kwaliteiten inzetten voor het project van anderen. Zo zijn er jongens die hartstikke goed kunnen programmeren, die assisteren dan anderen waar nodig en helpen ook bij de lessen.’

Bewust budget

Met het budget van het OnderwijsPioniersprogramma kan Van der Wateren de benodigde materialen aanschaffen voor de lessen. Hij koppelt de materiaalinkoop ook aan het lesprogramma van de leerlingen. Zo leren zij de waarde van geld en zoeken naar goedkopere oplossingen waar dat kan. Bovendien laat Van der Wateren leerlingen niet zomaar iets beginnen of aanschaffen. ‘Nee, ze zijn wel vrij in de keuze van wat

ze willen gaan doen, maar ze moeten eerst een budget maken en op zoek gaan naar de goedkoopste oplossingen. Zo denken ze bewuster na over geld uitgeven aan een project en krijg ik goede ideeën over welke materialen nog nodig zijn voor de lessen. Ook mogen ze niet zomaar opgeven. Dat is een consequentie van een eigen keuze.’

Om continuïteit van het project te kunnen waarborgen is Van der Wateren druk bezig om de financiën voor komende jaren te regelen. ‘Het moet uiteindelijk een financieel gezond project zijn. Er is natuurlijk altijd wel geld nodig, maar met je budget moet je verantwoordelijk omgaan. Net zoals in een bedrijf eigenlijk.’ ●

Dick van der Wateren is docent op het Eerste Christelijk Lyceum in Haarlem. Meer lezen over de Maker+klas kan via onderwijspioniers.nl.

Femke Pool

Online geletterdheid

Online begrijpend lezen

Er is een nieuwe vorm van leesvaardigheid, waar leraren nog te weinig aandacht aan besteden, volgens Femke Pool van het Vathorstcollege in Amersfoort. 'Tekstverklaring zoals we dat nu doen bij het vak Nederlands, is goed voor het toetsen van begrip van langere teksten, bijvoorbeeld artikelen uit kranten of tijdschriften. Maar we hebben te weinig aandacht voor online geletterdheid,' zegt Pool. Digitaal begrijpend lezen zou wel eens een totaal andere vaardigheid kunnen zijn dan het klassieke tekstbegrip dat al in de klassen onderwezen wordt. *Dat* er meer tijd voor online geletterdheid in het curriculum moet komen, staat voor Pool vast: 'Docenten denken snel dat leerlingen het allemaal wel weten en kunnen zodra het computers betreft, maar dit blijkt een vaardigheid waarin je veel winst kunt behalen. Deze vaardigheid lijkt een soort blinde vlek in ons onderwijssysteem.

Omdat we zo al zo lang intensief bezig zijn met tekstbegrip, zien we over het hoofd dat tekstbegrip en online tekst-

begrip eigenlijk twee heel verschillende dingen zijn, waar je dus apart aandacht aan moet besteden.'

Te veel tegelijk

In de Verenigde Staten is al meer onderzoek gedaan naar online lezen dan in Nederland. Online lezen bestaat uit grofweg vijf fasen: 1. zoeken 2. selecteren 3. evalueren 4. synthetiseren 5. produceren. Pool en haar collega-pioniers Ingrid Hordijk (Vathorstcollege) en Jeroen Clemens van het Helen Parkhurst in Almere wilden direct lesmateriaal gaan ontwikkelen om leerlingen te laten oefenen met alle vijf deze fasen. 'Het bleek al pittig genoeg om het voor elkaar te krijgen met z'n drieën aan tafel te komen zitten, want we werken niet alle drie op dezelfde school. Je hebt gewoon ook nog je eigen werk naast het project. We zijn na overleg tot de conclusie gekomen dat het gewoon te veel is om direct voor alle fasen materiaal te ontwikkelen. We focussen daarom nu op de start van online lezen: het selecteren en evalueren van bronnen. Die focus kwam onder andere door de gesprekken met de coach van Onderwijs Pioniers. 'Ik had de eerste bijeenkomst van het Pioniersprogramma gemist', vertelt Pool. 'Maar nu ik bij de tweede

bijeenkomst wel aanwezig was, baal ik dat ik de eerste gemist heb. Het was zeer inspirerend. Ook de leidinggevend van de pioniers waren uitgenodigd. Dat gaf me veel inzicht in hoe de rector naar mij kijkt en dat zij graag wil dat ik *juist* langskom als ik vastzit in mijn project.

Dat deed ik eerst niet, want je wilt liever je leidinggevende alleen je successen laten zien.'

Stilstaan voelt als falen

Voor Pool is het implementeren van online geletterdheid in het curriculum van de school niet het grootste obstakel: 'Het Vathorstcollege werkt met thematische opdrachten die vakoverstijgend zijn. Online geletterdheid is dan nuttig voor alle vakken en dit project past in de visie van de school.' Waar de docente wel tegenaan liep, waren haar eigen emoties. 'Ik ben een doener', vertelt Pool. 'Die eerste fase van het project duurde zoveel langer dan ik dacht. Dan lag het project weer even stil en had ik het gevoel dat ik iets fout deed. Dan steek je even de koppen bij elkaar en binnen vijf minuten is je plan scherper en ben je weer enthousiast. Groot dromen, maar klein beginnen, dat is voor mij een belangrijke les in dit proces. Ik ben blij dat ik dit project niet alleen doe. Ook al stel je je kwetsbaar op door je project te delen, soms krijg je uit onverwachte hoek een tip waarmee je project een heel nieuwe dimensie krijgt. Je voorkomt ook tunnelvisie door te luisteren naar anderen.' ●

Femke Pool is docente Nederlands op het Vathorstcollege in Amersfoort. Samen met haar collega's Ingrid Hordijk en Jeroen Clemens ontwikkelt ze lesmateriaal ter verbetering van online geletterdheid. Lees meer over Femke via onderwijspioniers.nl en volg haar via @PoolFemke.

